

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Владислав Олексійович Фуринець
Університет економіки та права "КРОК"
студент 1-го року магістратури

Ольга Григорівна Чумаченко
<https://orcid.org/0000-0003-3404-3976>
Університет економіки та права "КРОК"
к.е.н, доцент, доцент кафедри національної економіки та фінансів

Глибока економічна та фінансова кризи, обумовлені повномасштабною війною росії проти України, матимуть суттєві негативні та довготривалі наслідки для фінансового сектору. Проте банки успішно протистоять викликам війни завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та рокам спільної роботи над реформою сектору. Зважаючи на очікуваний масштаб реалізації фінансових ризиків та втрати банками капіталу, Національний банк тимчасово перейшов до політики регуляторного послаблення. НБУ не буде застосовувати заходи впливу, якщо фінансові установи порушуватимуть вимоги до достатності капіталу через негативні наслідки війни. Водночас

НБУ вимагатиме прозорого та достовірного відображення фінансового стану банків та небанківських фінансових установ. Це дасть змогу впровадити реалістичний графік відновлення фінансового сектору після перемоги у війні. Унаслідок війни очікується падіння ВВП більш як на третину та суттєве прискорення інфляції. Щоб уникнути неконтрольованої девальвації та відпливів капіталу, НБУ тимчасово зафіксував обмінний курс та запровадив валютні обмеження, підтримуючи валютний ринок інтервенціями.

Банки виявилися операційно стійкими, вони щодня майже безперервно надавали послуги клієнтам у тих регіонах, де це було безпечно для працівників та клієнтів. Із середини червня працювало вже близько 85% банківських відділень країни. Проте банки отримали значні збитки банків від спричинених війною подій операційного ризику.

Кредитний попит населення та бізнесу під час війни значно послабився, як і ризик-апетит банків до надання нових позик. Зростає лише гривневе корпоративне кредитування. Це зростання переважно забезпечено програмами державної підтримки. Слабкий фінансовий стан бізнесу та населення

стримуватиме активне банківське кредитування в післявоєнний період, тож урядові програми часткової компенсації процентної ставки та часткового гарантування кредитів мають зберегтися. Щоб частково вивільнити капітал банків, НБУ знижує ваги ризику за незабезпеченими споживчими кредитами зі 150% до 100%.

Небанківські фінансові установи виявилися менш готовими до викликів війни порівняно з банками і гірше впоралися з операційними ризиками. Проте в усіх сегментах небанківського фінансового ринку залишаються компанії, що й надалі безперервно надають якісні послуги. Національний банк дає змогу учасникам ринку відновитися, не застосовуючи заходи впливу за низку порушень. Водночас НБФУ повинні мобілізувати власні ресурси для відновлення та зберігати прозорість у відображенні фінансового стану [1].

НБУ традиційно будує свій прогноз на три роки. І дуже важливо, що від цього не відмовилися під час повномасштабної війни та тотальної невизначеності. Ми бачимо ціль, до якої маємо прийти. Вона прорахована, а отже – досяжна. У 2024-2025 роках очікується початок повноцінного відновлення економіки – на 4,1% наступного року і далі – ще на 6,4%. Досягнути такого результату дозволять успішні дії української армії, які суттєво зменшать безпекові ризики з початку 2024-го. Як наслідок, поліпшаться споживчі та ділові настрої, активізуються споживання та інвестиції та налагоджуватимуться виробничі й логістичні процеси.

Ми очікуємо, що зниження безпекових загроз спонукатиме наших громадян, які вимушено перебувають за кордоном, повертатися додому. Це також пожвавить економічну активність. А поки ми робитимемо все для збереження в Україні макрофінансової безпеки. Жорстка монетарна політика НБУ повинна допомогти задля зниження інфляції [2].

Статистичні дані інфляції за 2023 рік – у вересні споживча інфляція в річному вимірі (р/р) надалі сповільнювалася – до 7,1% з 8,6% у серпні. У місячному вимірі ціни зросли на 0,5%. **Базова інфляція у вересні 2023 знизилася до 8,4% р/р із 10,0% р/р у серпні [3].** Наступного 2024 року інфляція сповільниться до 10,4%, а у 2025-му – до 6,7%. Відтак вона впритул наблизиться до цільового діапазону 4-6%. НБУ не планує змінювати свою інфляційну ціль, адже саме такий діапазон є оптимальним, щоб, з одного боку, запобігти швидкому знеціненню заощаджень, а з іншого – дати змогу економіці працювати і розвиватися. Для реалізації прогнозу облікова ставка ще тривалий час зберігатиметься на рівні 25%.

НБУ та уряд проводитимуть злагоджену монетарну та фіскальну політику, продовжуючи активну роботу для залучення міжнародного фінансування. Прогрес в обох напрямках вже очевидний. З одного боку, поступово активізується внутрішній борговий ринок. З іншого – вже є зобов'язання з фінансування від США та ЄС, а також обґрунтовані підстави очікувати траншів за новою програмою МВФ. Зрештою, це допоможе уникнути прямого фінансування дефіциту бюджету Нацбанком, що послабить тиск на валютному ринку та попередить погіршення очікувань [2].

Ключові слова

фінансова криза; кредитний попит; безпекові загрози

Цитування

1. Національний Банк України, звіт про фінансову стабільність, URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyni---zvit-pro-finansovu-stabilnist>
2. Фактор незламності: як фінансова система долає виклики та те що буде далі, URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/16/697112/>
3. Національний Банк України, коментар щодо рівня інфляції у вересні 2023 року, URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-veresni-2023-roku>